

“मध्याह्ने भोज्यवेलायां समुत्तीर्थ्य चरित्तटे” ।
ददर्श श्रीला सा स्त्रीयां समूहं रक्तवाससां ॥
चतुर्दशामर्चयन्तं भक्त्या देवं पृथक् पृथक्” ।
इति भविष्योत्तरीयान्मध्याह्न्यापिनी तिथि-
श्लाघितं वाचं । पूर्वज्ञो वै देवानामिति श्रुत्वा-
दिभिः पूर्वज्ञे देवदत्तविधानात् । विध्यसम-
भिव्याह्वतार्थवादेन तद्वाधायोगात् किन्तु तस्यैव
गौणकालबोधकं तत् । कालमाधवीयोऽप्येवं ।
भविष्येऽपि पूजाविधायको मध्याह्ने नोक्तः ।
यथा,—

“हत्वा दर्भमयानन्तं वारिधान्यां निवेश्य च ।
पूजयेद्गन्धपुष्पाद्यैर्नैवेद्यैर्विधिरेरपि ॥
चतुर्दशफलैर्मूलैर्जलजैः कुसुमैरपि ।
यवगोधूमशालीनां चूर्णैर्नैकतरस्य च ॥
हत्वा पूषदयं तस्मै दद्यादेकं हतान्वितं ।
ख्यमेकन्तु मुञ्जीत करे बद्धा सुडोरकं ॥
चतुर्दशप्रयुक्तं कुङ्कुमेन विलेपितं ।
सुविन्यस्तं विशु नामप्रतिग्रहस्यसमन्वितं ।
चतुर्दशसूत्रमयं सूत्रं कार्पासमेव च” ॥ * ॥
पूजाडोरकबन्धनमन्त्रस्तु रत्नाकरे,—

“अनन्तसंसारमहासमुद्रे
मद्रान् समभ्युद्धर वासुदेव ।
अनन्तरूपिन् विनियोजयस्व
अनन्तरूपाय नमो नमस्ते” ॥

इति मन्त्रसुक्ता ।

“अनेन डोरकं बद्धा भोक्तव्यं सुख्यमानसैः” ।

इत्येवं भविष्योत्तरीयं कालकौमुद्यां लिखित-
मिति ॥ * ॥ तथा,—

“पापोऽहं पापकर्माहं पापात्मा पापसम्भवः ।
त्राहि मां पुण्डरीकाक्ष सर्वपापहरो भव ॥
अथ मे सफलं जन्म जीवितञ्च सुजीवितं ।
यत्तवाङ्घ्रियुगाजाग्रो मूर्द्धा मे भ्रमरायते” ॥
इत्याभ्यां नमस्तुभ्यात् । अनन्तकथामप्यत्र प्र-
रवन्ति । इति तिथ्यादितत्त्वं ॥ * * ॥ अथ
प्रयोगः । आचम्य स्वस्तिवाच्यं सङ्कल्पं कुर्यात्,—
“अथ भाद्रे मासि शुक्ले पक्षे चतुर्दश्यां तिथा-
वारभ्य अमुकगोत्रः श्रीअमुकः धनधान्यपुत्र-
पौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिप्राप्तिकामः श्रीविष्णु-
प्रीतिकामो वा चतुर्दशवर्षपर्यन्तं भगवदन्त-
भट्टारकपूजाचतुर्दशप्रयुक्तडोरकरमूलबन्धन-
कथाश्रवणब्राह्मणसंप्रदानकातपसिततगुणप्रस-
दयघटितपूजाऽपकल्पनतर्द्धात्मककर्मोजन-
रूपमनन्तव्रतमहं करिष्ये” इति सङ्कल्प्य रुक्तां
पठेत् ॥ * ॥ ततो गुणिकया अष्टदलपद्मं निर्माय
तन्मध्ये घटमारोप्य शालग्रामं वा चतुर्दिक्षु
ध्वजां निवेश्य यथोक्तविधिना गणेशनवग्रहदिक्-
पालशिवदुर्गालक्ष्मीनागयगपूजां कृत्वा शक्रं ध्या-
येत्,— “ॐ महेन्द्रं मत्तैरावतस्त्वन्मयं सहस्रनय-
नोज्वलं । मणिकान्धनघटितनालङ्कारभूषितं
वयस्रहन्तं शश्वन्वितं देवगन्धर्वगणैर्हृतं मुनिगणैः
कृत्यमानं” ॥ एवं ध्यात्वा महेन्द्राय नमः एवं
कथं संपूज्य प्रणमेत्,—

“ॐ शक्रः सुरपतिश्चैव वज्रहस्तो महाबलः ।
ऐरावतगजारूपः सहस्राक्षो नमोऽस्तु ते” ॥
ततो रुद्रहत्याने जलं संस्थाप्य हस्तं दत्त्वा समुद्र-
मावाहयेत्,—
“ॐ गङ्गेचेत्वादिनावाह्य समुद्रं पूजयेत् ॥ * ॥
ततो भूतशुद्ध्यादिप्राणायामान्तं कृत्वा अनन्तं
ध्यायेत्,—
“ॐ दिव्यसिंहासनासीनं देवेशं गरुडध्वजं ।
शुक्लवर्णं चतुर्बाहुं नागयज्ञोपवीतनं ॥
शक्रचक्रगदापशुधरं पीताम्बरं विभुं ।
त्रिया वाण्या च संश्लिष्टं किरीटादिसमुज्ज्वलं ॥
फणाश्रतसमायुक्तं जगन्नाथं जगद्गुरुं ।
अनन्तं चिन्तयेद्देवं नारदाद्यैरुपस्तुतं” ॥
एवं ध्यात्वा स्वशिरसि पुष्पं दत्त्वा मानसोपचारैः
संपूज्य अर्घ्यं संस्थाप्य ।
आं हृदयाय नमः एवं षडङ्गानि विन्यस्य पुन-
र्ध्यात्वावाहयेत् ।
“ॐ आगच्छानन्त देवेश पत्नीभ्यां बाह्वनान्वित ।
गन्धर्व्यादिगणोपेत सान्निध्यमिह कल्पय” ॥
ततः पूजयेत् ।
पाद्यं गृहीत्वा,—
“ॐ पाद्यं गृह्णाण देवेश सुरासुरमनोहरं ।
तुष्टो मे भव देवेश गरसिंह नमोऽस्तु ते” ॥
अर्घ्यं गृहीत्वा,—
“अर्घ्यं गृह्णाण देवेश सुगन्धिकुङ्कुमान्वितं ।
दूर्वाक्षतसमायुक्तं नमस्ते विश्वमूर्त्तये” ॥
आचमनीयं गृहीत्वा,—
“ॐ इदमाचमनीयन्ते दिव्यतोयोद्भवं प्रभो ।
भक्त्या दत्तं मयानन्त नमस्ते पद्मगाधिप” ॥
एवं मधुपकं पुनराचमनीयं खानीयं वस्त्रयुग्मञ्च
दद्यात् ॥ * ॥
गन्धः,—
“ॐ गन्धोऽयं देवदेवेश कुङ्कुमागुरुसम्भवः ।
यथाशक्त्या मया दत्तो देवेश प्रतिगृह्यतां” ॥
पुष्पं,—
“ॐ पुष्पं गृह्णाण भोऽनन्त सुगन्धिकुङ्कुमसुत्तमं ।
पद्मनाभ नमस्तेऽस्तु कुशलं कुरु सर्वदा” ॥
धूपः,—
“ॐ धूपोऽयं ते महाभाग दशाङ्गोऽगुरुणा सह ।
मया दत्तः प्रभो विष्णो गृह्यतां सुरनायक” ॥
दीपः,—
“ॐ दीपं गृह्णाण भोऽनन्त जाञ्ज्वल्यमानमद्भुतं ।
त्वं गृह्णाण सदा देव रक्त मां घोरसागरात्” ॥
यज्ञोपवीतं,—
“ॐ ऋग्यजुःसाममन्त्रेण त्रित्तं पश्योनिना ।
सावित्रीप्रशंसयुक्तसुपवीतं तवानघ” ॥
नैवेद्यं,—
“ॐ नानाभक्ष्यसमायुक्तं चतुर्दशफलैर्युतं ।
भक्त्या सम्पादितं देव संपुं गृह्यतां विभो” ॥ * ॥
ततो बलभद्रं संपूज्य स्तुतिं कुर्यात्,—
“ॐ बलभद्रं महात्मानं हलिनं लाङ्कलायुधं ।
कादम्बरीमेदामन्तं नमामि बलदेवक” ॥

तत आवरणदेवताः पूजयेत् ।
“ॐ गणेशाय नमः । एवं लोकपालेभ्यः । नव-
ग्रहेभ्यः । अष्टवसुभ्यः । एकादशसद्रेभ्यः । द्वादशा-
दित्येभ्यः । अनन्तादिनागेभ्यः । मत्स्यादिदशाव-
तारेभ्यः । मासेभ्यः । ऋतुभ्यः । वत्सरेभ्यः ।
धर्माय । अधर्माय । ज्ञानाय । अज्ञानाय ।
वैराग्याय । अविवाग्याय । ऐश्वर्याय । अनेश्वर्याय ।
श्रवाय । दुर्गायै । पृथिव्यै । गङ्गायै । यमुनायै ।
महालक्ष्म्यै । सरस्वत्यै । गरुडाय । शङ्खाय । चक्राय ।
गदायै । पद्माय । कौस्तुभाय । सूर्य्यमखलाय ।
शोभमखलाय । वज्रिमखलाय । वायुमखलाय ।
सर्वेभ्यो देवेभ्यः । सर्वेभ्यो देवीभ्यः ॥ * ॥
ततः स्तुतिं पठेत्,—

“ॐ अनन्तसंसारमहासमुद्रे
ममं समभ्युद्धर वासुदेव ।
अनन्तरूपिन् विनियोजयस्व
अनन्तरूपाय नमो नमस्ते ॥
नमोऽस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्त्तये
सहस्रपादाक्षिशिरोरुवाहवे ।
सहस्रनाम्नि पुरुषाय श्राश्रते
सहस्रकोटीयुगाधारिणे नमः ॥
हृदिस्थं सर्वदेवानां इन्द्रियाणां गुणातिगं ।
सर्वपापहरं देवं प्रणमामि जनार्दनं ॥
अनन्तरूपेण विभर्षिं पृथ्वीं
अनन्तलक्ष्मीं विदधासि तुष्टः ।
अनन्तभोगान् प्रददासि तुष्टः
अनन्तमोक्षं पुरुषे प्रहृष्टः ॥
प्रणमामि हृषीकेशं वासुदेवं जगद्गुरुं ।
रुष्टिस्थितिविनाशानां कर्त्तारं प्रणमाम्यहं ॥
राक्षसानामरिं नौमि नौमि दैत्यविमर्दकं ।
जगतां हितकर्त्तारं नौमि पञ्चरुहेन्द्राणं ॥
जन्मजन्महन्तं यत्र बाल्यथौवनवाङ्मके ।
रुद्रिमाप्रोतु तत् पुण्यं पापं हर हलायुध ॥
भक्तिहीनं क्रियाहीनं मन्त्रहीनं यदर्चितं ।
यथोद्दिष्टामिसां पूजां परिपूर्णां कुरुष्व मे ॥
पापोऽहं पापकर्माहं पापात्मा पापसम्भवः ।
त्राहि मां पुण्डरीकाक्ष हरे संसारसागरात्” ॥
ततो घटस्थजलेन संप्रोक्ष्य करमूले डोरकं
समर्पयेत् ।
“ॐ इदं डोरमनन्तारखं चतुर्दशगुणात्मकं ।
सर्वदेवमयं विष्णो स्वकरे धारयाम्यहं” ॥
ततो भोज्यमुत्सृजेत् ॥ * ॥
ततः कथां प्रहृष्टयात् ।
यथा,—
अरण्यावासमुधितो युधिष्ठिररूपो वशी ।
प्राप्तस्त्रैलोक्यनाथेन हृष्येण परमात्मना ॥
कथोःकथनं जातं तयोस्तत्र प्रियाप्रियं ।
विशेषेण च गोविन्दं पप्रच्छ च युधिष्ठिरः ॥ * ॥
युधिष्ठिर उवाच ।
केन व्रतेन देवेश वाञ्छितं प्राप्यते फलं ।
निष्पायाः सकला लोकाः भवन्ति जन्मजन्मनि ॥ * ॥
श्रीहृष्य उवाच ।